

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ РОЛИ, ЗАКОНОМЕРНОСТЕЙ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВ, ЛИТЕРАТУР, ФОЛЬКЛОРА БЕЛАРУСИ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ ЕВРОПЕЙСКОЙ И МИРОВОЙ КУЛЬТУР

ВОБРАЗ ЖАНЧЫНЫ Ё КНІЗЕ ФЁДАРА ПАЛАЧАНІНА “ДАРАВАЛЬНАЯ НЯДЗЕЛЯ”

*Т.У. Аляксеева
Віцебск, ВДУ імя П.М. Маішэрава*

Прыгажосць жанчыны, яе абаяльнасць, багаты ўнутраны свет ва ўсе часы прываблівалі пісьменнікаў. Аўтары імкнуліся адлюстравалі ў жаночых вобразах лепшыя рысы народа, стварыць пэўны ідэал. Дадзены вобраз шматгранны, валодае загадкаваасцю і таямнічасцю. Сучасны драматург Віцебшчыны Фёдар Антонавіч Палачанін таксама шмат увагі надае асэнсаванню жаночых тыпаў, характараў.

Мэта дадзенага даследавання – выявіць спецыфіку мастацкага ўвасаблення вобраза жанчыны ў кнізе “Даравальная нядзеля” Ф. Палачаніна.

Матэрыял і метады. Аб’ектам увагі з’яўляецца драматургічная спадчына Ф.Палачаніна. Метадалагічную аснову даследавання складаюць асноўныя прэмы канкрэтна-гістарычнага, фэнаменалагічнага, герменеўтычнага і дэскрыптыўнага навуковых падыходаў, якія дазваляюць раскрыць маральна-этычны накірунак твораў драматурга, ахарактарызаваць жаночы ідэал аўтара.

Вынікі і іх абмеркаванне. Кніга “Даравальная нядзеля” Ф. Палачаніна выдадзена ў 2012 годзе, змяшчае 13 твораў. П’есы вызначаюцца мінорным настроем, адпавядаюць жанравым характарыстыкам драмы і трагедыі. Драматург звяртае ўвагу на выяўленне ўнутранага свету і складаных перажыванняў жаночай душы. Сімпацізуе яму духоўная чысціня гераінь, імкненне да праўды, пачуццё адказнасці за свае ўчынкi. Заўважае ён і тое, што сучасная жанчына стала больш самастойнай, рашучай, энергічнай. Горад разнявольвае многіх дзяўчат, псуе. Ф. Палачанін асуджае тых жанчын, якім уласцівыя зайздрасць, разлік, карысць. На думку драматурга, жаночае шчасце – быць каханай і быць патрэбнай блізкім людзям. Многія дзяўчаты дзеля кахання здраджваюць свайму сяброўству, хітруюць (“Даравальная нядзеля”), не прытрымліваюцца маральных нормаў, пазбаўляюць жыцця добрасумленных людзей (“Не свая віна”). Пісьменнік праз словы аднаго з персанажаў пераконвае: “Чым дзяўчына паводзіць сябе стражэй, тым яна прыгажэйшая і даражэйшая”[1,143]. Таксама сцвярджаецца думка, што на чужым няшчасці нельга пабудаваць сваё шчасце, усё роўна адбудзецца пакаранне. Варта адзначыць, што аўтар заўсёды выпісвае ў кожнай п’есе супрацьлеглыя характары, параўноўвае іх. Гэта дапамагае паказаць духоўную прыгажосць адных персанажаў і агідную сутнасць другіх.

Раскрывае аўтар і працавітасць жанчыны, яе захапленне сваёй прафесіяй, уменне дабівацца значных вынікаў у кар’ерным росце (вобраз Веры ў драме “Даравальная нядзеля” і Надзеі ў меладраме “Нявыпраўленая памылка”).

Вышэйшае жаночае прызначэнне – гэта мацярынства, выхаванне дзяцей, таму так прываблівае Ф.Палачаніна вобраз маці. Аўтар ілюструе, што ў маладосці некаторыя жанчыны не задумваюцца, якое гэта шчасце, калі Бог даруе дзіця. У аснову п’есы “Нявыпраўленая памылка” пакладзены дзве гісторыі жыцця жанчын, якія страцілі сваіх дзяцей і па розных прычынах не змаглі вярнуцца да іх. На працягу ўсяго свайго існавання яны імкнуліся выправіць сваю памылку і знайсці дзяцей. Гэтыя жанчыны ахвяравалі родных дзетак лёсу, каб толькі быць са сваімі каханымі мужчынамі, але ўсё жыццё пакутавалі за свае грахі. Характарызуюцца ў творы і такія жанчыны, якія чужых дзяцей

выхоўвалі як родных. Пры ўзнікненні непаразуменняў паміж роднымі людзьмі сэрца маці здольнае бясконца чакаць і дараваць. Усе радасці і няшчасці, перамогі і паражэнні дзяцей маці перажываюць разам з імі.

Клопат пра хворага сына Дзяніса выяўляецца ў драме “Удава не пара хлопцу”. Маці горача заяўляе: “Я свайму сыночку нічога не пашкадую. Аддам усё, што ёсць. Дзень з ноччу буду працаваць, каб толькі яго выратаваць” [1, 247]. Пісьменнік асуджальна ставіцца да абортаў (“Удава не пара хлопцу”, “Нявыпраўленая памылка”, “Пазычанае шчасце”, “Не свая віна”).

Маці імкнучца перадаць набыты вопыт дзецям, засцерагчы іх ад памылак, падтрымаць у цяжкую хвіліну. Многія ж умешваюцца ў жыццё сваіх дзяцей, перашкаджаюць іх шчасцю (“Спытай сэрца сваё”, “Удава не пара хлопцу”, “Даравальная нядзеля”).

Цікаваць драматурга ўзаемаадносіны паміж мужам і жонкай, захаванне ў сям’і нормаў маралі, прыстойных паводзін. Часам жанчыны не цэняць сваіх гаспадароў, ашукваюць іх (“Удава не пара хлопцу”, “Расплата за нелюбоў”, “У смутку і ў радасці”, “Даравальная нядзеля”). Уздымаецца пытанне непрыстойнасці і здрады блізкім людзям і ў творы “Санаторная песня”. Санаторый падаецца месцам, дзе вітаюцца падман, любоўныя прыгоды, дзе адкідваюцца прэч этычныя нормы. Пісьменнік асуджае такую схему паводзін, не прымае пошук героямі забаў і іх прынцып весела правесці час. Усе персанажы падманваюць сваіх блізкіх, што засталіся дома. Камічнымі падаюцца эпізоды, у якіх апісваюцца “захопніцкія” паходы жанчын. Ф. Палачанін негатыўна ставіцца да такіх паводзінаў, сцвярджае, што трэба супрацьстаяць разбэшчанасці, у сям’і павінна панаваць шырая і даверлівая атмасфера.

За грахі жанчын часта прыходзіцца адказваць іх дзецям. Віталь, сын гераіні з п’есы “Даравальная нядзеля”, кажа маці: “Ты перахапіла чужое шчасце. Я – дзіця падману, а не шчырага кахання. Твае нячэсныя адносіны з татам і з іншымі людзьмі таксама зрабілі нядобрыя адбітак і на маім, і на тваім лёсе” [1, 33].

Барацьба жанчыны за ўласнага мужа, вяртанне да нармальнага жыцця без заганняй звычкі (п’янства) раскрываецца ў драме “Вяртанне да першачысціні”. Героі прайшлі разам праз шматлікія выпрабаванні і захавалі сям’ю.

У драме “Спытай сэрца сваё” раскрываецца вобраз жанчыны, якая не была “гаспадыняй свайго лёсу” [1, 74]. Марыне ўжо даўно за трыццаць год, аднак яна не можа вырашыць пытанне, якое датычыцца яе асабістага шчасця, будучага жыцця. Менавіта па гэтай прычыне разладжваецца і вяселле. Аўтар засяроджвае ўвагу на праблеме адзінокага чалавека, прыводзіць прыклады такіх людзей, апісвае іх думкі, побыт, цяжкае існаванне. Цётка Марыны прызнаецца: “Адзінота праклятая... Без сонейка свету не быць, без мілага нельга жыць... Не атрымалася ні кар’еры, ні сям’і. А так хацелася б, каб і ў мяне было ўсё, як у людзей...” [1, 77–78]. Адчуваецца яе горыч, крыўда на сябе, вялікія душэўныя пакуты: “...Нікому не спатрэбілася ні мая прыгажосць, ні адукацыя, ні тое, што я добрая гаспадыня” [1, 77]. У п’есе Фёдар Палачанін уздымае пытанне шчасця адзінокага чалавека. Праз словы свайго персанажа ён даводзіць народную мудрасць: “Кажуць, што няма горшай кары, як жыць без пары” [1, 56]. Пагаварыўшы са сваёй адзінокай сястрой, маці Марыны разумее, як няпроста жыць без сям’і.

Усе гераіні Ф. Палачаніна, якія ішлі ў жыцці па няправільным шляху, атрымалі своеасаблівы ўрок, прызналі свае недахопы. Драматург пераконвае, што за ўсё здзейсненае давядзецца адказваць, а асабістае шчасце нельга купіць за грошы, яго трэба заслужыць добрымі ўчынкамі.

Заклучэнне. Такім чынам, для Ф. Палачаніна ідэальная жанчына – гэта гераіня, якая кіруецца прынцыпамі маралі і этыкі, не ўмешваецца ў жыццё іншых, клапаціцца пра лёс сваіх дзяцей. Гэта гарманічная асоба, якая ўмее быць добрай сяброўкай, гаспадыняй. Аўтар адзначае, што галоўнае ў жанчыне – не вонкавая абалонка, а ўнутранае характэрнае.

Спіс літаратуры

1. Палачанін, Ф. Даравальная нядзеля / Ф. Палачанін. – Мінск: Кнігазбор, 2012. – 352 с.